

Barnas stasjon: rapport fra en brukerundersøkelse

Nita Ørmen

**Høgskolen i Østfold
Oppdragsrapport 2008:2**

Online-versjon (pdf)

Utgivelsessted: Halden

Det må ikke kopieres fra rapporten i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Høgskolen i Østfold har en godkjenningsordning for publikasjoner som skal gis ut i Høgskolens Rapport- og Arbeidsrapportserier.

Høgskolen i Østfold. Oppdragsrapport 2008:2

© Forfatteren/Høgskolen i Østfold

ISBN: 978-82-7825-261-1

ISSN: 1504-5331

Forord

Dette er en rapport basert på en brukerundersøkelse fra Barnas stasjon.

Barnevernfaglig arbeid har vært utgangspunktet for min yrkeskarriere siden jeg som nyutdannet sosionom i 1981 ble tildelt funksjonen som barnevernsekretær for barnevernsnemnda i en mellomstor østlandskommune. Etter det har jeg stort sett arbeidet med barnevernfaglige temaer og er nå lektor ved bachelor i barnevern ved Høgskolen i Østfold. Fokuset mitt er med andre ord i stor grad knyttet opp mot barn og unges oppvekstforhold. Gjennom masterstudier har jeg videreført fokuset til empowermenttenkning på lokalsamfunnsnivå, og det er med utgangspunkt i dette at jeg ble nysgjerrig på innholdet i et nyetablert tiltak i min hjemkommune kalt Barnas stasjon. Høgskolen har hatt studenter i praksis ved Barnas stasjon. Gjennom studentskildringer og praksisbesøk har jeg fått inntrykk av at dette er et tiltak som det er positivt for familier med ulike livsproblemer å ha tilknytning til.

Lederen for Barnas stasjon, Lise Ødegård, ønsket også en forskningsbasert evaluering av tiltaket. Med min egen nysgjerrighet som motivasjon har jeg gjennomført en kvalitativ undersøkelse som ledd i en evaluering av tiltaket. Jeg har fått god og grundig veiledning gjennom prosessen av førsteamanuensis Gunnar Vold Hansen ved Høgskolen i Østfold. Han har fungert som en utfordrende diskusjonspartner i en prosess som har vart i omtrent et år.

Barnas stasjon har i denne perioden også vært gjenstand for nasjonal oppmerksomhet gjennom årets TV aksjon hvor Blå Kors har vært hovedaktør. TV-aksjonen og annen sentral fokusering på tiltaket har ført til at det nå skal etableres seks nye Barnas stasjon tiltak i Norge. Denne rapporten kan i så henseende være et lite supplement til den øvrige oppmerksomheten tiltaket har fått.

Jeg vil takke de seks respondentene som har bidratt med sine historier og sine synspunkter om hva Barnas stasjon har betydd for dem. Nok en gang har jeg fått bekreftelse på hvor viktig det er for offentlige hjelpere å ta utgangspunkt i empowermentttenkning i møte med mennesker med ulike livsproblemer. Deres historier bør kunne gi verdifulle bidrag i videreføringen av Barnas stasjon i dag og til nyetableringene ellers i landet.

Fredrikstad, november 2008

Nita Ørmen

INNLEDNING:	5
Hensikt med undersøkelsen.....	8
METODE	10
Presentasjon av respondentene.....	12
Gjennomføring	13
Bearbeiding.....	14
RESULTAT.....	18
Holdninger til og kontakt med barnevernet.....	19
Hvordan de fikk kontakt med Barnas stasjon (BS) og omfang av tilbudet..	21
Hva har Barnas stasjon betydd for deg?.....	22
Positivt om Barnas stasjon	23
Negativt om Barnas stasjon- forslag til endringer.....	30
Situasjon i dag:	32
DISKUSJON	34
Holdninger og kontakt med barnevernet.....	34
Hvordan fikk de kontakt med Barnas stasjon?.....	37
Hva er positivt med Barnas stasjon?	38
Er det noe negativt med Barnas stasjon? Bør noe endres?.....	40
Oppsummering av diskusjonen	42
Resultatet betydning og forslag til videre forskning	44
REFERANSER	46
Vedlegg.....	51

RAPPORT FRA BRUKERUNDERSØKELSE AV BARNAS STASJON

INNLEDNING:

I denne rapporten presenteres erfaringer fra et barne- og familiestøttende tiltak i Fredrikstad.

Erfaringene er hentet fra intervjuer med seks kvinner som har hatt hjelpetiltak gjennom barneverntjenesten i form av opphold i dette tiltaket.

Ildsjelen bak tiltaket, en tidligere ansatt ved en kommunal barneverntjeneste, ønsket å starte et tiltak i regi av barneverntjenesten der det ble lagt vekt på folks egen problemløsningsevne og egne ressurser. Hun kom i kontakt med Blå kors og deres prosjektkonsept "Bevisste foreldre". Tiltaket heter Barnas stasjon og har fått mye oppmerksomhet i media gjennom lokalavisers interesse for det. Mediedekningen har innholdsmessig dreid seg om informasjon om tiltaket, veldedighetskonserter til inntekt for Barnas stasjon og intervju med brukere av tilbudet. Brukere som i begeistring forteller om hvordan Barnas stasjon har hjulpet dem til å få et bedre liv. I tillegg har Blå kors ved Barnas stasjon vært aktør i årets TV aksjon. Nedenfor følger en nærmere beskrivelse av tiltaket:

BARNAS STASJON i dag

Gjennom 12 år har Blå Kors Norge utviklet og etablert et forebyggingsprogram som i dag heter: "Bevisste foreldre – en god start." (www.bevissteforeldre.no). Gjennom dette forebyggingsprogrammet ønsker organisasjonen Blå Kors å bidra til at foreldre bevisstgjøres på sammenhengene mellom egen bruk og egne holdninger og barnas forhold til alkohol, for å begrense skadevirkninger som følge av alkoholbruk. Ulik metodikk brukes for å etablere en dialog med foreldre omkring spørsmål knyttet til rusbruk, formidle kunnskap om rusbruk i et familieperspektiv og gi aktivisert og ny kunnskap til det personell som jobber ved disse arenaene. Visjonen ved programmet er: Nettverket skal se, forstå og handle når barn lider under voksne omsorgspersoners rusbruk.

I Fredrikstad har Blå Kors videreutviklet programmet "Bevisste foreldre" ved å etablere en arena for barn og deres foreldre. Arenaen kalles Barnas Stasjon og startet i 2006. Tiltaket har tilhold i egne lokaler. Fokuset for tiltaket går i retning av å arbeide med å bevisstgjøre foreldre om barnets behov og barnets beste. Tiltaket er tilgjengelig for familier som har vedtak fra barneverntjenesten. Siden oppstart har det kommet henvendelser fra andre instanser, så som helsestasjon, skole og barne-og ungdomspsykiatri. Det har også kommet henvendelser fra foreldre selv om å kunne benytte seg av de ulike tilbud ved Barnas Stasjon.

Mål for tiltaket Barnas Stasjon

Målsettingen med prosjektet/tiltaket er i første omgang å komme i kontakt med foreldre og deres barn som befinner seg i en utsatt og sårbar situasjon.

Dette er barn som hjelpeapparatet ofte ikke ser før de er blitt ungdommer med alvorlig atferdsproblematikk.

Barnas stasjon skal være et godt forebyggende tiltak som kommer i posisjon til foreldrene og deres barn. Forebyggende arbeid skal foregå gjennom oppfølging og opplæring til foreldrene slik at de blir bevisst sin egen rolle og atferd.

Oppfølgingen og opplæringen knyttes opp til følgende områder:

- barnets omsorgssituasjon
- foreldrefunksjoner
- holdning til rusmidler og tobakk
- nettverk
- fritid og aktiviteter

Faglig kompetanse:

På Barnas stasjon finnes faglig kompetanse både i forhold til rus, psykiatri og barnevern. Det legges stor vekt på menneskesyn, holdninger og etikk i tillegg til gode samarbeidsevner hos de ansatte. I tillegg er det inngått en avtale med studenter ved høyskolen i Østfold som utfører frivillig arbeid gjennom sine praksisperioder.

Familiegrupper:

Familiegruppe er et tiltak til foreldre og barn. Tilbudet er på ettermiddagen når barna er ferdig på skole eller barnehage. Det sørges for henting og hjemkjøring, og det lages middag sammen med familiene. Felles måltider, felles leker og samtaler er aktiviteter som er med på å bygge relasjoner. Det gjøres samspillsvurderinger på oppdrag fra barneverntjenesten og etter oppfordring fra foreldrene selv.

Foreldregruppe:

Foreldregruppen er et tiltak til foreldre på dagtid som ikke er i jobb, utdanning eller annen aktivitet. Foreldregruppen er et sosialt treffsted med fokus på rolle som foreldre. De fleste av foreldrene i denne gruppen har hatt familiegruppe i tillegg. Det gis undervisning i det å være foreldre, barnas behov og barns utvikling.

Nettverket

Nettverket er et ettervernstiltak basert på brukerens eget engasjement og ønsker, både i forhold til å opprettholde kontakt med Barnas stasjon og i forhold til å møte nye familier gjennom utflukter, markering av høytider og begivenheter og andre arrangementer.

Hjemmebasert oppfølging:

Hjemmebasert oppfølging er et tiltak som føyer seg inn i en helhetlig tiltakskjede. Dette er et tiltak som ofte er satt inn der bekymringen i hjemmet har vært stor. Hjemmebasert oppfølging kan enten være individuell oppfølging i hjemmet med praktiske gjøremål sammen med foreldrene, eller individuelle samtaler i hjemmet eller på Barnas stasjon

Samarbeidsmøter:

Samarbeidsmøter er et tiltak som foreldrene selv tar initiativ til. Gjennom samarbeidsmøtene har både skoler, barnehager, helsestasjoner, BUPP og sosialkontor fått kjennskap til Barnas stasjon.

Foreldreveiledning:

For å styrke det metodiske arbeidet ved Barnas Stasjon Fredrikstad er det godkjent for implementering av Carolyn Webster Strattons`s ”De utrolige årene” som er et foreldreveiledningsprogram.

Hensikt med undersøkelsen

I samarbeid med Høgskolen i Østfold og lederen for Barnas stasjon ble det i 2007 bestemt å gjennomføre en undersøkelse for å finne ut hva brukerne mener om Barnas stasjon. Følgende problemstilling ble formulert:

Hvordan oppleves Barnas stasjon av brukerne?

De som har benyttet seg av Barnas stasjon er de fremste eksperter på å si noe om betydningen av tilbudet. Disse erfaringene vil kunne gi innspill og føringer for forbedring og utvikling av forebyggende tiltak for barn og unge.

Å få noen i tale har vært et viktig utgangspunkt for dette prosjektet. Seks kvinner har bidratt i denne sammenheng og gitt noen beskrivelser av sine opplevelse av sin tid som brukere av Barnas stasjon.

METODE

For å gjennomføre undersøkelsen har jeg benyttet kvalitativ metode, og intervjuer med seks personer er gjennomført. Et kvalitativt forskningsintervju er kjennetegnet av at intervjuer og respondent snakker sammen som i en vanlig samtale. Det gis få begrensninger på hva respondentene kan si om et tema. Intervjuet skal være ”*ikke-styrende og brukerorientert ut fra den innsikt og bevissthet brukeren får til sin egen historie.*” (Kvale 2000). Et kvalitativt intervju får frem enkeltindividenes fortolkning av et fenomen. (Strandmark og Hedelin, 2002)

Målet var å lytte til historiene og erfaringene respondentene hadde med tiltaket Barnas stasjon. Planen i dette prosjektet var også å få kontakt med representanter fra den stedlige kommunale barneverntjenesten og få deres oppfatning av tiltaket Barnas stasjon. Denne planen måtte skrinlegges av tidsmessige årsaker, da det ikke lyktes å få respons på henvendelser foretatt både pr. brev, e-post eller telefon.

Utvalg

Jacobsen (2005) beskriver det typiske utvalg som en gruppe som vet mye om det vi vil vite noe om. Utvelgelsen av respondenter har måttet skje gjennom aktivt samarbeid med lederen for Barnas stasjon. Det hadde vært vanskelig å få kontakt med respondenter til denne undersøkelsen på noen annen måte. Seks respondenter er derfor tilfeldig og formålsbestemt plukket ut av meg fra en anonymisert statistikkliste fra Barnas stasjons årsrapport. Det formålsbestemte var knyttet til tidsperspektiv, ved at de som ikke hadde deltatt i tiltaket i noen særlig grad, ikke ble valgt. Kjønn og alder var underordnet utvalgsriteriene. Etter utvelgelsen kontaktet deretter lederen for Barnas stasjon den enkelte av respondentene med en muntlig forespørsel om de kunne tenke seg å delta i et

intervju. Samtlige av de spurte sa ja, og lederen videresendte deretter brev fra meg til hver enkelt.

Bakgrunnen til de aller fleste av brukerne av Barnas stasjon innehar elementer av rusproblematikk og psykiske lidelser. I denne undersøkelsen har jeg valgt å ikke gå inn på denne problematikken for å holde fokus på deres oppfatninger av Barnas stasjon. Det ble overlatt til respondentene å eventuelt ta opp bakgrunnsforholdene sine.

Presentasjon av respondentene

(navnene er fiktive av hensyn til anonymitetskrav og personvern)

Tina er 34 år. Hun har tre barn under 10 år. Tina er enslig forsørger og er for tiden arbeidssøkende. Av utdanning har hun obligatorisk grunnskole og en del jobbsøkerkurs. Tina tok kontakt selv med barnevernet etter at andremann ble født, fordi hun ønsket hjelp til barnehageplass. Barnevernet hjalp henne med å dekke barnehageplassen. Hun hadde også forstått det slik at barnevernet var til barnas beste, og opplevde det som positivt å få hjelp til alt hun trengte. Tina har fortsatt kontakt med barnevernet. Alle barna har nå besøkshjem.

Hun opplever at hun har fått mye mer fra barneverntjenesten enn det hun har bedt om

Anita er 37 år. Hun har fire barn under 18 år. Anita har i dag en samboer. Hun arbeider i servicebransjen, og har utdanning fra videregående skole. Anita ble alene med barna, da den yngste var 7 måneder gammel. Barnefaren ble psykisk syk. Problemene utviklet seg over tid, og situasjonen ble til slutt uutholdelig. Det var mye bråk og kranling, barna seg i mellom og med henne. Hun trengte hjelp til avlastning og fikk det til to av barna. De to yngste var 3 og 5 da barnevernet kom inn i bildet. Etter hvert flyttet de to eldste barna i fosterhjem. Hun har jevnlig kontakt med begge barna og har en mye bedre situasjon i dag.

Laila er 37 år. Hun har to barn under 7 år. Laila er enslig forsørger. Hun arbeider i helsevesenet og har utdanning fra videregående skole. Laila kom i kontakt med barnevernet etter en bekymringsmelding fra naboer. Familien fikk deretter mange tilbud om hjelpetiltak, blant annet avlastning og opphold på Barnas stasjon.

Ingeborg er 38 år. Hun har tre barn i alderen under 20 år. Ingeborg er enslig forsørger og holder for tiden på med høgskoleutdanning. Hun har stort sett vært alene om omsorgen for barna. Eldstebarnet flyttet til sin far som 12 åring. Barnevernet sørget for barnehageplass til minstebarnet og avlastning hver 3. helg. Hun har fin kontakt med barnevernet, men hun forteller at selv om barnevernet hjalp henne praktisk var det ikke nok.

Vivi er 38 år. Hun har ett barn i skolealder. Vivi er enslig. Hun er uføretrygdet, men arbeider av og til i helsevesenet. Vivi har 5 års høgskoleutdanning. På grunn av Vivis psykiske problemer har familien mottatt ulike former for hjelpetiltak fra barnevernet. For tiden har familien opphold på Barnas stasjon.

Hilde er 28 år. Hun har tre barn i alderen under 12 år. Hilde har samboer, men mottar stønad til enslige forsørgere. Av utdanning har hun obligatorisk grunnskole. Hilde ringte selv til barnevernet og ba om hjelp på grunn av psykisk sammenbrudd. Etter institusjonsopphold fant barnevernet ut at Barnas stasjon var et egnet hjelpetiltak for henne og barna. Hilde har hatt kontakt med barnevernet tidligere gjennom sin egen oppvekst.

Gjennomføring

Leder for Barnas stasjon tok den første kontakten med respondentene. Hun orienterte dem muntlig om hensikten med undersøkelsen og hva de kom til å bli spurt om. Samtlige av de spurte sa ja til å la seg intervju. Etter deres bekreftelse på deltagelse ble brev sendt til respondentene. I brevet ble det orientert om hensikten og formålet med undersøkelsen. Intervjuguidens hovedmomenter ble beskrevet i brevet (se vedlegg).

Intervjuguidens hovedmomenter besto av hva slags kontakt de hadde med barnevernet, deres livssituasjon før og nå, hvordan de kom i kontakt med Barnas stasjon og hvilken oppfatning de har av Barnas stasjon.

Deretter gjorde leder for Barnas stasjon avtale med hver enkelt av respondentene om tid for intervju med meg.

Intervjuene ble gjennomført i løpet av november 2007 ved hjelp av digitalt opptaksutstyr.

Hvert intervju startet med en kort informasjon om undersøkelsen. Deretter ble samtykkeerklæring underskrevet. Alle intervjuene foregikk på Barnas stasjon.

Bearbeiding

Jacobsen (2005) beskriver tre trinn for analysen i kvalitativ forskning:

- Beskrivelse.
- Systematisering.
- Sammenbinding.

Beskrivelse:

Opplevde fenomener i skriftlig versjon gjennomleses for å få et bilde av helheten. Jacobsen (2005) beskriver at det kan gjøres bruk av notater i analyseringen av kvalitative data. Det innebærer å lytte nøye gjennom opptakene flere ganger og skrive en indeks over intervjuet. Det kan gjøres ved hjelp av telleverk. I bearbeidingen av materialet i denne undersøkelsen er det benyttet et eget program (CUBASE) på den eksterne pc`en som har muliggjort å ”se” materialet. På den måten var det enkelt å finne frem til aktuelle steder i intervjuene. Samtidig ble intervjuene levende ved at respondentenes stemmer stadig ble hentet frem. I tillegg ble det laget grundige skriftlige sammendrag av intervjuene. Utfordringen for forskeren som vil utføre en beskrivelse av

opplevde fenomener er at hun må være en god lytter som forsøker å glemme seg selv og ta dialogpartneren på alvor. (Barbosa da Silva & Wahlberg, 1994).

Systematisering:

Når forskeren har fått et bilde av helheten må meningsfulle enheter trekkes ut gjennom redusering og strukturering av materialet. Ved å lytte gjennom historiene flere ganger, ble det forsøkt å få oversikt over historiene i sin helhet for å få tak i hva respondentene fortalte for der igjen og finne frem til meningsfulle enheter.

I denne undersøkelsen er det tatt utgangspunkt i intervjuguidens innhold med følgende temaer:

- bakgrunnsforhold
- kontakt med barnevernet
- hvordan kom du i kontakt med Barnas stasjon
- positivt om Barnas stasjon
- negativt om Barnas stasjon
- forslag til endringer ved Barnas stasjon

Sammenbinding:

De meningsfulle enhetene forvandles til presise konklusjoner gjennom sammenbinding av respondentenes erfaringer.

Fokus var å finne ut hvilken opplevelse respondentene har hatt av Barnas stasjon eller hvilken betydning Barnas stasjon har hatt for dem. Dermed ble benevnelsen på hovedkategoriene Positive forhold og Negative forhold en naturlig inndeling. Underkategoriene synliggjøres under Resultatkapitlet.

Reliabilitet og validitet

Reliabilitet handler om undersøkelsens funn er pålitelige og til stole på og at undersøkelsen er gjennomført på en troverdig måte (Jacobsen, 2005). I denne undersøkelsen er det valgt å være nøye med å gå tilbake til materialet flere ganger og lytte til historiene. Når det gjelder undersøkelsens reliabilitet, kan det være trekk ved selve undersøkelsen som har skapt de resultatene jeg har kommet frem til. En faktor som kan ha bidratt til å påvirke resultatet er at innholdet i intervjuguiden ble orientert om på forhånd i brev til respondentene. Ved at spørsmålene var kjent kan det spontane i historiene ha blitt svekket.

Respondentene var imidlertid fornøyde med å være forberedt på hva de skulle snakke om.

Ifølge Jacobsen (2005) vurderes validiteten på to måter i kvalitativ forskning: Av forsker selv og av respondentene. Respondentene i denne undersøkelsen vil få et utkast av rapporten når den er ferdig.

Et viktig validitetsspørsmål er å dvele ved forskeren som redskap for informasjonsinnhenting.

Kjennetegn på en god kvalitativ forsker er at forskeren har:

- kjennskap til fenomenet og konteksten i undersøkelsen
- sterke begrepsmessige interesser
- en flerfaglig, flerdisiplinær tilnærming i motsetning til en snever tilnærming
- gode granskingsferdigheter, inkludert utholdenhet, evnen til å få folk til å åpne seg og evnen til å avverge forhastede slutninger (Huberman & Miles, 1994). I denne undersøkelsen mener jeg at de to første kriteriene ivaretas gjennom min mangeårig bakgrunn fra barnevernfeltet både som saksbehandler og leder av en kommunal barneverntjeneste. De to siste kriteriene ivaretas gjennom pedagogisk virksomhet innen barnevernfag.

Etikk

Den nasjonale forskningsetiske komitè for samfunnsvitenskap og humaniora (2006) har utarbeidet forskningsetiske retningslinjer som jeg har forholdt meg til i undersøkelsen.

Konfidensialitetskravet er oppfylt ved at respondentene er anonymisert.

Det ble sendt ut meldeskjema for forsknings- og studentprosjekt som medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt til Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste A/S (NSD). Prosjektet ble godkjent.

Alle opptak etter gjennomførte intervjuer vil bli slettet og destruert ved prosjektets slutt.

RESULTAT

I undersøkelsens resultat fremkommer historier fra seks kvinner som har hatt eller fortsatt har kontakt med Barnas stasjon.

Felles for alle respondentene er at de er kvinner, at de aldersmessig befinner seg mellom 28 og 38 år og at de alle har barn. Fire av kvinnene er enslige mens to lever i samboerforhold.

Tre av respondentene er i arbeid eller er under utdanning, mens tre mottar trygdeytelse som hovedinntektskilde.

Av utdanning har to av kvinnene obligatorisk grunnskole, tre har fullført videregående skole og en er høgskoleutdannet. I tillegg er en av kvinnene i ferd med å gjennomføre høgskoleutdanning.

Respondentenes svar er organisert ut fra temaer som reflekterer intervjuguiden og hensikten med prosjektet:

- kontakt med og holdninger til barnevernet
- hvordan kontakt med Barnas stasjon
- positivt om Barnas stasjon
- negativt om Barnas stasjon

Hensikten har vært å evaluere Barnas stasjon, ikke evaluere barnevernet. Derfor har inndelingen i temaer tatt høyde for å få frem hva brukerne mener om Barnas stasjon. Kontakten med barnevernet danner imidlertid et sammenligningsgrunnlag for respondentene i forhold til hvordan de har opplevd å bli møtt av offentlige instanser.

Holdninger til og kontakt med barnevernet

<i>Hvordan kom du i kontakt med barnevernet?</i>	<i>Type tiltak i regi av barnevernet</i>	<i>Hvilken holdning reflekteres til barnevernet?</i>
Tina: Kontaktet barnevernet selv	Besøkshjem, SFO, barnehage	Gir uttrykk for en positiv holdning til barnevernet, selv om barnevernet ikke gir henne det samme som BS gir mht. selvfølelse. Har fortsatt kontakt med barnevernet.
Anita: Kontaktet barnevernet selv, samt melding fra skolen	Fosterhjem og avlastning	Vært fornøyd med barnevernet stort sett. For tiden litt uoversiktlig i forhold til hvem hun skal forholde seg til. Opplever at hun får for lite informasjon og at det er vanskelig å få tak i folk på barnevernet. Gjør at hun mister lysten til å samarbeide. Savner begrunnelser for opphør av vedtak om fortsettelse på BS fra barnevernet.

Laila: Melding fra naboer	Hjelpetiltak, avlastning	Positivt. Har ikke fått lov til å fortsette på BS til tross for påklaging av avslag.
Ingeborg: Tok selv kontakt i samarbeid med helsesøster	SFO, barnehage og avlastning	Fin kontakt med barnevernet. Men selv om barnevernet hjalp henne praktisk var det ikke nok.
Vivi: Tok selv kontakt mens hun var på barselavdelingen	Avlastning og fosterhjem	Både positivt og negativt. Opplever barnevernet som forvirrende. Slitsomt med tiltak hun ikke vil ha.
Hilde: Kontaktet barnevernet selv	Råd og veiledning	Kan ikke si noe positivt om barnevernet Fikk avslag uten begrunnelse om fortsettelse i BS. Barnevernet ønsker annet tiltak enn BS, eksvis hjemmekonsulent og avlastning

Kommentar:

Fire av kvinnene kom i kontakt med barnevernet gjennom eksterne meldinger, mens to kontaktet barnevernet selv. Respondentene har mottatt diverse hjelpetiltak etter lov om barneverntjenester.

Fem av kvinnene uttrykte positive holdninger til barneverntjenesten. En av respondentene var udelt negativ i sin omtale av barneverntjenesten.

Har vært fornøyd med barnevernet inntil for en liten stund siden. Det er surr og rot med saksbehandlere som slutter og at jeg ikke får beskjed og slikt. Det handler ikke om at jeg ikke får hjelp. (Anita)

Hvordan de fikk kontakt med Barnas stasjon (BS) og omfang av tilbudet

Respondent	Via	Omfang og innhold
Tina	Barnevernet	6 måneder med tilbud to ganger pr. uke
Anita	Barnevernet	Vært på BS i ca. 3 måneder. Ikke der nå. Ønsket mer, men fikk ikke lov. BS skulle kartlegge samspill mellom henne og barna. På BS en dag pr. uke.
Laila	Barnevernet	BS vurdere samspill i familien. PÅ BS i 9 måneder. Ikke fått lov til å fortsette til tross for påklaging av avslag. En gang pr. uke med barna og en gang med barne mødre.

Ingeborg	Barnevernet	8 måneder på BS. BS hjalp henne praktisk hjemme. Kom på hjemmebesøk. PÅ BS en dag i uka pluss mødregruppe en annen dag
Vivi	Barnevernet	5 måneder som oppfølgingstiltak fra barneverntjenesten etter tilbakeføring fra fosterhjem. To ganger pr. uke. Har fortsatt kontakt uten vedtak fra barnevernet.
Hilde	Barnevernet	Tilbud to ganger pr. uke. Begynte som barneverntiltak i 6 måneder. Er fortsatt på BS uten barneverntiltak

Kommentar:

Samtlige av respondentene har kommet i kontakt med Barnas stasjon gjennom tiltak i regi av barneverntjenesten. Oppholdet i tiltaket varierte mellom 3 og 9 måneder. Opplegget på BS har variert fra familiegrupper, mødregrupper, matlaging, praktisk hjelp, foreldreveiledning og samspillsvurderinger.

Hva har Barnas stasjon betydd for deg?

Hovedkategoriene nedenfor er delt inn i Positivt om Barnas stasjon og Negativt om Barnas stasjon. Videre er det systematisert i underkategoriene: målrettet hjelp og motivasjon, fellesskap og aktivitet, styrket selvfølelse og trygghet under Positivt om Barnas stasjon og overstyring, gruppesammensetning, regel- og rutineforskjeller og for lite synlig for andre under Negativt om Barnas stasjon.

I presentasjonen gis en gjengivelse av respondentenes opplevelse av Barnas stasjon i kategorisert form forsterket med direkte sitater fra respondentene for å få med nyansene i historiene.

HVA HAR BARNA STASJON BETYDD FOR DEG?	
POSITIVE FORHOLD	NEGATIVE FORHOLD
Motivasjon og hjelp til målrealisering	Overstyring
Fellesskap og aktivitet	Gruppesammensetning
Foreldreveiledning og opplæring	Forskjellige regler og rutiner
Styrket selvfølelse	For lite synlig for andre
Trygghet	

Positivt om Barnas stasjon

Systematiseringen av intervjuene gir et bilde av Barnas stasjon der brukerne langt på vei gir uttrykk for positive tilbakemeldinger om tiltaket.

Det å få positive tilbakemeldinger, å få støtte, oppmuntring og motivasjon til å ta tak i sin egen livssituasjon, å delta i ulike aktiviteter og fellesarrangementer og få tips til sin foreldrerolle er gjennomgående i utsagnene fra respondentene.

Motivasjon og målrettet hjelp

Den praktiske og målrettede hjelpen de ansatte ved Barnas stasjon har gitt har hatt stor betydning for kvinnene/mødrene i denne undersøkelsen.

Tina forteller at hun fikk hjelp til å realisere mål.

Det som var viktig forskjøv jeg, og da fikk jeg et spark i rumpa. Hvis det var noe jeg skulle ha gjort og ikke hadde gjort det, måtte jeg bare gå ut døra med en gang...

Å gå på arbeidskontoret, kanskje.

Ingeborg var opptatt av at hun fikk hjelp til praktiske gjøremål. I tillegg fikk hun bistand til å få tak i ny bolig.

Når jeg var her hadde jeg støttefolk i ryggen slik at når jeg kom hjem og en situasjon oppsto kunne jeg stå idet, selv om jeg hadde vondt i hodet.....

Nå er det to år siden jeg begynte sammen med Ann Kristin å rydde i skapet mitt og lage brettekanter og jeg har det fortsatt.

Barnas stasjon gjorde at Hilde fikk anledning til å gå på kurs, siden de ansatte sørget for ettersyn av barna i kurstiden. Hilde fikk også bistand fra Barnas stasjon i forbindelse med medikamentmisbruk under svangerskap.

Jeg har råd og veiledning hjemme hver 14. dag fra Barnas stasjon. Jeg har bedt om det sjøl. Og hver 3. måned skal jeg inn på BUPP med minstejenta. Det har Barnas stasjon forordna...det har noe med medikamentmisbruk under svangerskapet.

Fellesskap og aktiviteter

Deltagelse på aktiviteter i arrangert av Barnas stasjon blir trukket frem av alle respondentene. Det sosiale med hyggelig samvær der barna ble kjent med hverandre gjennom deltagelse i mange aktiviteter, samt at familiene fikk være med på fine utflukter vektlegges.

Jeg fikk tilbud om mammagruppe hver onsdag fra ti til to og det var veldig koselig. Ble kjent med mange mammaer.(Laila)

Anita syntes det var fint med individuelle opplegg i starten for å bli kjent. Hun trekker fram fellesaktiviteter med matlaging og tegneaktiviteter der barna storkoste seg og gledet seg til hver gang. I sær juleverksted var veldig populært.

Det er lagt opp på en veldig fin måte....., de er veldig flinke til å sette sammen mennesker som passer sammen.

Tina nevner gruppefølelse og hvor viktig det var å komme i kontakt med andre i samme situasjon og delta i foreldresamtaler.

Jeg synes de er flinke og gjør det riktige. Jeg som var helt på bønn kom meg opp.

Ingeborg trekker frem hvor fint det er å kunne snakke om barneoppdragelse og barnas adferd med andre voksne. Det fører til at hun føler seg mindre alene.

Vi som har gått her siden begynnelsen vi har lissom savna å treffe hverandre igjen....det her er møtestedet vårt.

Foreldreveiledning og opplæring

Samspillsobservasjoner, foreldreveiledningskurs og hjelp til grensesetting i forbindelse med barneoppdragelse er forhold som blir trukket frem som positive av respondentene.

Det jeg lærte meg i alle fall var å ta tak i ting, og kanskje litt grensesetting med unger. Den tålmodigheten jeg hadde, den lønner seg egentlig ikke. (Tina)

Laila og Anita fortalte at det ble gjort samspillsobservasjoner av dem som mødre i forhold til sine barn.

Det var krancling fra morra til kveld. Dem i mellom og med meg. Sikkert en vanskelig tid for dem...I dag har vi en helt annen tone. I dag

snakker vi sammen og tuller og tøyser sammen og har det veldig bra sammen.(Anita)

Det er ikke bare-bare å ha barn. De tar litt energi fra deg, du skal hele tiden følge dem opp og passe på dem og sånne ting. Så det har vært dager hvor jeg har kommet hit og de har sett det, ja. Da har det vært veldig godt å ha Barnas stasjon. (Laila)

I tillegg bidro Barnas stasjon til med å ufarliggjøre følsomme temaer. Anitas barn fikk hjelp til å snakke om sin psykisk syke far.

Det blir naturlig, ungene sitter og tegner og det blir ufarliggjort og vi kan snakke om forskjellige ting.

Vivi, Ingeborg og Hilde har deltatt på foreldreveiledning etter Webster Stratton metoden hvor hjelp til grensesetting for barna har vært viktig for dem.

De veileder deg på en måte, men det jeg har lært mest av er når vi har pratet sammen og jeg foreslår ”hvis jeg gjør sånn, er det normalt at barn gjør sånn og at jeg reagerer sånn.” og da får jeg vite at det er riktig....Jeg får støtte på at jeg er en god mor. Jeg får tips om hva jeg kan gjøre. (Ingeborg)

Tok meg i det flere ganger da jeg var hjemme, å, søren det her har vi snakket om på kurset også.(Hilde)

Styrket selvfølelse

Respondentene gir uttrykk for at oppholdet og opplegget på Barnas stasjon gir dem mer selvtillit og styrket selvfølelse i rollen som omsorgsperson. I sær

nevnes at det blir fokusert på det positive i oppdragerrollen gjennom positive tilbakemeldinger fra de ansatte ved Barnas stasjon.

Var det bra, fikk jeg masse skryt, var det noe jeg kunne gjort bedre fikk jeg høre det. (Tina)

Du får jo lissom en dytt i riktig retning og så får du faktisk bekrefta at du greier å gjøre ting riktig. Eller gjøre ting som er bra, for det er jo det det går på at du føler at du ikke strekker til, da hjelper det jo å høre at det du gjør er bra. Du får høre noe positivt. Det er de veldig flinke til her. Få små tips om hva du kan gjøre og slikt. I og med at de ser deg i en situasjon kan de ta det med en gang lissom. Det blir en naturlig situasjon istedetfor å sitte på et kontor for eksempel.(Anita)

Jeg gikk her i 9 måneder og hver 3. måned hadde vi en sånn evaluering her med barnevernet og jeg. Da var det oppsummering og hvordan det gikk og sånn...

De skjønnte at jeg ble fulgt opp og at jeg gjorde fremskritt....Før hadde jeg mindre tro på meg sjøl som mamma. Usikker, visste kanskje ikke helt hvordan jeg skulle oppdra dem....Barnas stasjon dro meg veldig opp og jeg fikk masse selvtillitt tilbake.(Laila)

Ingeborg forteller at ingen påpekte feilene hennes, men at hun fikk positive tilbakemeldinger på det hun gjorde

Jeg får støtte på at jeg er en god mor. Jeg får tips om hva jeg kan gjøre.(Ingeborg)

Vivi trekker frem at hun fikk tilbakemeldinger på hva hun gjorde bra og hva som kunne gjøres annerledes i forhold til grensesetting. Det ble bare gitt konstruktiv kritikk og mye ros.

Her kommer man, her blir man sett, og akseptert for den man er og får anerkjennelse. Jeg følte meg aldri uverdig.

Trygghet

Det å føle tilhørighet og få aksept og omsorg skaper trygghet. Respondentene forteller at de opplever å være trygge på Barnas stasjon.

Tina opplevde trygghet på Barnas stasjon ved at de ivaretok taushetsplikten

Det er godt å vite at det er taushetsplikt...Jeg er veldig glad for at de er ærlige og bestemte.

Laila forteller at på Barnas stasjon får man omsorg av de ansatte ved at en blir sett.

Omsorg ble også gitt gjennom praktiske handlinger, blant annet gjennom kjøring og henting til ulike aktiviteter.

Vi ble hentet hver gang og kjørt hjem igjen, ellers hadde jeg ikke orket.(Ingeborg)

Anita trekker frem hvordan Barnas stasjon skaper trygghet for barna.

Det hadde vært tilstrekkelig å vært her (i stedet for bupp) fordi de tar seg så god tid og det er det hun trenger for at hun skal bli trygg. Og det er en del av problemet, at hun skal bli trygg og greie å åpne seg.

Vivi forteller at hun blir tryggere av å være på Barnas stasjon. Hun får tilrettelagt opplegg i foreldreveiledningsgruppen. Dette er angstdempende. Hun opplever at de er ærlige på BS til tross for at de samarbeider med barnevernet.

De ser meg og ikke alt det som har skjedd før.....Man får kjærighet her, man kan stjele en klem hvis man har behov for det, man får et smil. De

gir deg tommelen opp, vi tror på deg. Hvor mange andre steder får man det?....Jeg vil heller gå her og føle meg trygg på at de ikke dolker meg i ryggen, men går ved siden av meg og sier at de må gå til barnevernet.

Hilde er glad for at hun får fortsette i oppegget på Barnas stasjon til tross for at hun ikke har vedtak fra barnevernet. BS er en trygg base for henne. Hun får hjemmebesøk og tilsyn som frivillig opplegg.

Det er en trygghet å vite at Barnas stasjon er her...Er det noe kan jeg ringe ned...si ting som det er...Jeg vil ha mennesker som jeg kan være trygg på som avlaster for jenta mi.

Negativt om Barnas stasjon- forslag til endringer

På spørsmål om hva de oppfattet som negativt ved Barnas stasjon, ble blant annet forhold knyttet til grupper, regler og rutiner og overstyring det som ble trukket frem. Det ble også pekt på at Barnas stasjon var for lite synlig for andre i samme situasjon.

En av respondentene kommenterte at tiltaket noen ganger kunne bli fremstilt som for perfekt.

I presentasjonen av hva de oppfattet som negativt, presenteres den enkelte respondents betraktninger supplert av enkeltutsagn:

Gruppesammensetning

Vivi syntes at det til tider var slitsomt med alle de andre som er på Barnas Stasjon sammen med henne av ulike årsaker.

Jeg skulle ønske at de hadde nok penger slik at de kunne ha nyansert gruppene littegrann.....Noen ganger ble det litt høyt støynivå på mødrene

Tina nevnte også at det kunne bli for mye å høre om andres problemer.

Til å begynne med synes jeg det var fint å høre hvordan andre hadde det, men til slutt klarte jeg ikke å høre mer.

Regel- og rutineforskjell

Tina forteller om opplevelsen av annerledes regler på BS knyttet for eksempel til middag med for varm mat. Det var blant annet rart for barna å måtte vente til maten var kald før spising. Hun opplevde at det var litt

vemmelig og ble flau over seg selv, siden hun syntes hun burde ha forberedt barna om det.

Det ble egentlig litt rart, for hjemme har vi våre regler, så her ble det litt annerledes.

Anita hadde forslag om mer fleksibilitet knyttet til møtetidspunkter med tanke på de som har jobb. Det er vanskelig for dem å delta på foreldremøter på dagtid.

Overstyring

Ingeborg forteller at hun ble irritert over at hun måtte flytte fra et sted hun trivdes på og at hun måtte kvitte seg med husdyr. Hun opplevde enkelte ansatte som litt autoritære.

Jeg husker at jeg tenkte at jeg har jo ikke funnet noen løsninger sjøl, så selv om jeg er litt irritert på dem nå så måtte jeg stole på at de visste at det å flytte var den beste løsningen for meg...jeg stolte på at de visste at det kom til å bli bra for meg.

Mot slutten av oppholdet på Barnas Stasjon følte Tina seg ferdig. Det var mest snakk om maten og middagsopplegget. Hun kom til et punkt at hun heretter ville klare seg selv. Da var de ved BS ikke så sikre på om hun kunne klare det og de prøvde å overtale henne til å fortsette. Det likte hun ikke.

Jeg er ikke den som er så flink til å si ifra, og når jeg gjorde det sa de "Jo, vær her litt til,da." Den var liksom...De ville sikkert mitt beste, men.... – Tina

For lite synlig

Ingeborg syntes at det er negativt at Barnas stasjon er for lite synlig for andre med hjelpebehov.

De kan bli mer synlige. Folk må få vite hva barnas stasjon gjør. Det er så mange der ute som trenger å få trua på seg sjøl.

Laila mente at det var for lite menn i tiltaket. Dersom det var flere, ville det kanskje være lettere å få med barnefedrene på møtene.

Vivi syntes ikke det var lett å finne noe negativt, men trakk frem at det noen ganger var litt "gloria" på BS på en måte og at den siden kunne dempes ned litt.

De gjør en fantastisk jobb her og de har lov til å si det, men det blir litt opphausa kanskje?.....Noen ganger føler jeg at det nesten blir et vekkelsemøte...de gjør en fantastisk god jobb, og det er bra, men kanskje ikke....

Hilde hadde ingenting negativt å si om BS. Hun ønsket seg mer av BS som barneverntiltak.

Jeg har ikke noe negativt å si. Jeg synes det har vært kjempetopp å være her. Det er kjempemennesker som jobber med oss.

Situasjon i dag:

Samtlige av respondentene gir uttrykk for at de har en brukbar livssituasjon i dag. Fire av kvinnene har fortsatt kontakt med Barnas stasjon.

Tina er arbeidssøker og har deltatt på flere jobbsøkerkurs. Hun er ikke lenger deprimeret. Tina ønsker seg en jobb for at alt skal være bra.

Det jeg mangler i dag er å få en jobb for å få alt til å være helt topp.

Anita opplever livet som veldig bra. Hun venter på et familieopplegg i regi av Barne-og ungdomspsykiatrien.

I dag har barna og jeg en helt annen tone, i dag snakker vi sammen og tuller og tøyser sammen og har det veldig bra sammen.

Laila forteller at barneverntjenesten er fornøyd med situasjonen i familien og har fortsatt kontakt med henne og barna. Hun er sliten og lei i perioder og ønsker mer tiltak på Barnas stasjon.

Jeg har det bra i dag. Selv om det er masse å forholde seg til tider.

Ingeborg stortrives som høgskolestudent. Hun trives bedre nå på sitt nye bosted. Datterens utageringer er færre og av kortere varighet.

Jeg sier jeg: er alle like glade som meg?..... Jeg er blitt flink til å gi meg sjøl ros. ..Er stolt av dattera og meg, for nå klarer vi å snakke sammen selv om vi har konflikter.

Vivi ønsker fortsatt tiltak på Barnas stasjon for å takle sønnen. Hun begynner å få det bra, men er utrygg grunnet avslag fra barnevernet om videre tiltak på Barnas stasjon.

Det er veldig slitsomt å ha et barnevern som forvirrer deg.

Hilde har en OK situasjon med mennesker hun liker rundt seg. Barnas stasjon foretar hjemmebesøk hos henne hver 14. dag uavhengig av barnevernet. Dette har hun bedt om selv.

BS har bistått i å komme i kontakt med barne-og ungdomspsykiatrien pga av medikamentmisbruk under svangerskapet

Hvis vi kan utelukke barnevernet, så har jeg det bra. Jeg har den basen jeg vil ha rundt meg her.

DISKUSJON

Hensikten med denne undersøkelsen har vært å få et bilde av hvordan Barnas stasjon oppleves av de som benytter seg av tilbudet. Resultatet viser at Barnas stasjon oppfattes stort sett positivt av respondentene og som litt annerledes enn de andre tilbudene som barneverntjenesten rår over. Især det forholdet at de møtes med respekt av tjenesteyterne blir trukket frem. Kombinert med et barnevern som også oppleves positivt av de fleste av respondentene, kan tjenestetilbudet i et samspill med brukeren fremme myndiggjøring og virke ressursmobiliserende.

Holdninger og kontakt med barnevernet

Alle respondentene hadde kontakt med barneverntjenesten. Fem av seks respondenter hadde et positivt forhold til dette hjelpeapparatet, til tross for at de til tider opplevde det som lite oversiktlig og forvirrende.

Hun jeg hadde på barnevernet var utrolig, hun hadde nettopp begynt å jobbe der. Det som var med henne var at hun var der for hun var glad i å hjelpe til, hun var ikke sånn at du på en måte følte deg liten.

(Ingeborg)

I Norges Offentlig Utredning 2000: 12 – ”Barnevernet i Norge” understrekes det at et av verdigrunnlagene i barnevernet er likeverdighet og medvirkning. Dette stiller krav til dem som har ansvar for oppbyggingen av barnevernet.

Foreldre i barnevernsaker ønsker å bli involvert og inkludert og ønsker selv å definere sine problemer og komme med forslag til tiltak. (Sandbæk 2000).

Mange barnevernarbeidere ønsker også å jobbe ut fra prinsipper om empowerment, men kan bli begrenset av dette grunnet organisatoriske rammer knyttet til økonomi og tid. (Slettebø og Seim,2001).

Empowermenttenkning hos barnevernfaglig ansatte er essensielt i mobilisering av ressurser hos enkeltmennesket. ”Empowerment handler om å skape bevissthet hos den enkelte om muligheter og egen handlekraft i forhold til å se sammenhenger og endre sin egen livssituasjon.” (Askheim 2007). Det å få kontroll over eget liv og ta hovedansvar for egen helse og velferd står i høysetet i empowermentprosessen og legger føringer for relasjonen mellom bruker og hjelper.

Da jeg begynte her på Barnas stasjon var jeg skeptisk, for jeg er redd for barnevernet, ikke redd for den enkelte, men redd for autoriteten deres.(Vivi)

Utsagnet kan tolkes som et uttrykk for manglende fokus fra barneverntjenesten på prosesser som bidrar til økning av selvbilde og tro på egen problemløsningsevne. Barneverntjenesten opererer ut fra et lovverk som gir hjemmel for inngripen i familiers privatliv. Dette igjen bidrar til at en barneverntjeneste i seg selv er en autoritetsetat. Lovverket er essensielt i forhold til å kontrollere at barnets beste ivaretas. Imidlertid er det en utfordring for barnevernarbeidere å signalisere at barnets beste i de fleste tilfeller oppnås gjennom en styrking av omsorgspersonenes foreldrefunksjoner. Derfor er det viktig at barnevernansatte har gode kommunikative ferdigheter som bidrar til at familier i kontakt med et offentlig barnevern føler trygghet når ulike hjelpetiltak foreslås og iverksettes.

Det er en positiv tendens til at barnevernet i større grad benytter hjelpetiltak som ivaretar brukermedvirkning og innehar idealer om empowerment (NIBR-rapport 2006:7). Det benyttes metoder som er forankret i idealer om demokrati og empowermenttenkning og tar utgangspunkt i at mennesker er aktører i eget liv. Eksempler på slike metoder er Familieråd, Multisystemisk behandling (MST) og foreldretrening (PMT) for å nevne noen. Metodene bidrar til å aktivere nettverk

og brukere til økt selvstendighet gjennom å gi kompetanse, mobilisere ressurser og skape åpenhet og tydelighet når det gjelder forventninger, innsats og ansvarsfordeling. (Hanssen 2005).

Likhetstrekkene med Barnas stasjon er store. På Barnas stasjon er det lagt stor vekt på å styrke selvfølelse og arbeide i partnerskap med brukerne for å komme frem til handlingsorienterte løsninger for et bedre liv. Dette er helt i tråd med prinsippene og idealene for empowerment tenkning.

Det kan stilles spørsmålsteget ved hvorfor barnevernet i enkelte tilfeller velger hjelpetiltak som går på tvers av ønsket fra brukerne. I denne undersøkelsen gir de fleste respondentene uttrykk for at de ønsker fortsatt opphold på Barnas stasjon, mens barnevernet i noen tilfeller konkluderer med forslag til andre typer av hjelpetiltak.

Tre av respondentene har fortsatt tilhold på Barnas stasjon uten vedtak gjennom barneverntjenesten. Organisasjonen Barnas stasjon har med andre ord besluttet at det fortsatt er behov for denne type tiltak og at de aktuelle familiene vil profittere på fremtidig tilknytning til stedet. Et tankekors er hvorfor fagmiljøene fra Barnas stasjon og barneverntjenesten ikke kommer frem til en felles konklusjon om hva som er til barnets beste. Det kan se ut som om potensialet i tverrfaglig samarbeid ikke har blitt utnyttet godt nok for noen av respondentenes i denne undersøkelsen.

Tveiten (2007) påpeker viktigheten av tverrfaglig samarbeid som veien til brukerens beste. I tillegg vil evidensbasert innsikt oppnås i større grad ved at reflekterte praktikere og forskere deler kunnskap med hverandre. Lauvås (2004) definerer tverrfaglig samarbeid som når ulike faggrupper samarbeider til beste for brukeren og at de har felles mål, og at veien mot målene diskuteres, slik at de ulike faggruppers bidrag ses i forhold til hverandre .

Tverrfaglig samarbeid vil kunne føre til mer målorienterte og brukerinnstilte organisasjoner (Nordahl 2001).

Etter min vurdering er det ikke nødvendig med en for sterk forankring av Barnas stasjon til barnevernet. Fordelen ved dette tiltaket er nettopp at det er fristilt og selvstendig i forhold til ideologi og administrering fra det offentlige. Men, samarbeidsstrukturer mellom tiltak som Barnas stasjon og barneverntjenesten må finnes for å imøtekomme brukernes ønsker og behov.

Hvordan fikk de kontakt med Barnas stasjon?

Opphold på Barnas stasjon kan iverksettes som vedtak om hjelpetiltak hjemlet etter lov om barneverntjenester i forhold til arbeid overfor barn og familier. Det var slik samtlige av respondentene kom i kontakt med Barnas stasjon. Forskning viser at familie-og nettverksbaserte tiltak har en positiv effekt på barns levekår (NIBR-rapport 2006:7). Barnas stasjon er et familie-og nettverksbasert barneverntiltak som kan ha overføringsverdi til utøvende barnevernfaglig arbeid ved offentlige barneverntjenester.

Forebygging er det området som ofte ikke prioriteres i barnevernfaglig arbeid, slik at det blir mer og mer saker med omsorgsovertakelser og institusjonsplasseringer. Nyere forskning viser at det ikke går så bra med barn som er tatt ut av hjemmet, enten ved omsorgsovertakelser eller plassering på institusjon (NOVA rapport 3/2008). Utfordringen for barnevernet er å utforme gode forebyggende tiltak for de barn som blir boende hjemme sammen med sine foreldre. Målsettingen for Barnas stasjon:

Barnas stasjon skal være et godt forebyggende tiltak som kommer i posisjon til foreldrene og deres barn. Forebyggende arbeid skal foregå gjennom oppfølging og opplæring til foreldrene slik at de blir bevisst sin egen rolle og atferd, som er av stor betydning i forhold til å påvirke barnets videre utvikling(utdrag fra virksomhetsplanen)

Hva er positivt med Barnas stasjon?

Barnas stasjon er et tiltak som innehar ressursmobiliserende elementer.

Respondentene i denne undersøkelsen bekrefter at støtte gjennom anerkjennelse og tro på deres egne ressurser har bidratt til en positiv opplevelse av Barnas stasjon.

Ingeborg er i dag i utdanning og gir uttrykk for et optimistisk syn på fremtiden.

Jeg tror ikke at det finnes problemer lenger, bare små og store utfordringer.

Dette handler om empowerment. Som tidligere nevnt er empowermenttenkning grunnlagt på et verdisyn og et menneskesyn som tar utgangspunkt i at alle mennesker har iboende ressurser til problemløsning og utvikling for å få et bedre liv. Ved å inneha et slikt perspektiv nedtones ekspertrollen som den profesjonelle hjelperen ofte inntar. Empowerment kan forstås som en prosess der folk oppnår større kontroll over beslutninger og handlinger som berører helse (Tveiten 2007).

Aamodt (2005) viser til sin undersøkelse blant brukere i barne- og ungdomspsykiatrien hvordan brukerne ønsker å bli sett på som foreldre med kompetanse på sine egne barn ut fra deres erfaringer fra sitt hverdagsliv. Det vektlegges å bli snakket til som en medvoksen. Anerkjennelse i relasjon til den andre blir derfor et viktig nøkkelbegrep.

Det handler om å gi autoritet eller makt til noe. Tveiten (2007) trekker frem tillit og respekt som sentrale aspekter ved slike relasjoner. En utfordring blir å skille mellom medvirkning og empowerment og hvilken rolle hjelperen har i de ulike sammenhengene og situasjonene.

Tveiten (2007) viser til Rinders empowermentmodell i veiledningsprosessen. Det handler om å lytte til brukeren, identifisere og prioritere behov i samarbeid med brukeren og i fellesskap oppnå en felles forståelse for at brukeren anvender sine ressurser i praktisk handling.

Å få økt selvtillit er forhold som flere av respondentene antyder har vært viktig for dem i deres utvikling og gjennom deres kontakt med Barnas stasjon. De har blitt møtt med respekt og har fått hjelp til å vise handlekraft når det gjelder forhold i sine egne liv. Bengt Starrin (2007) benytter begrepet emosjonell energi, som blant annet gir seg utslag i entusiasme, selvtillit og handlekraft.” Å bli sett, hørt og tatt på alvor og respektert er viktige ingredienser for selvfølelsen” (Starrin, 2007, s. 68).

Marginaliseringsproblematikk bidrar til lav selvfølelse. Å være fattig i økonomisk forstand dreier seg om å leve på den andre siden av en usynlig grense. (Aamodt 2005). Fattigdomsidentitet/problematikk påvirker selvfølelsen og handlekraften. Derfor er Barnas stasjon viktig i forhold til styrking av selvtillit. En av respondentene tok opp fattigdomsproblematikk ved å fortelle om hvor liten hun følte seg ved å gå i butikken med lite penger.

”Jeg orket nesten ikke å gå i butikken, var blakk, hadde 10 kroner og måtte velge mellom melk eller brød...det var tiltak å dra noe sted....det var tiltak å spørre om hjelp” (Ingeborg)

På Barnas stasjon fikk Ingeborg styrket handlekraft som følge av positive tilbakemeldinger og støtte. Respondentenes beskrivelser viser at de har vært med på det som kan benevnes som empowermenttreiser (Tengqvist 2007). Fra å ha liten tro på egne ressurser har de fått selvtillit til å ta tak i sine egne liv. De har meldt seg på arbeidskontoret, de har begynt på utdanning, de har fått hjelp til

hjelp til oppdragsmetoder og hjelp til å være voksne og gode rollemodeller for sine barn gjennom tro på egne ressurser.

Et annet viktig forhold er ærlighet og åpenhet. Åpenhet fra hjelpetjenestenes side verdsettes av brukere.(Uggerhøj 1996). En av respondentene sier det slik:

Jeg er veldig glad for at de er ærlige og bestemte.

Barnas stasjon har en ideologi som ivaretar viktige prinsipper for barnevernfaglig arbeid. Nygren (2002) omtaler prinsippene som grunnleggende for synet på mennesket. Det handler om å ha et helhetssyn i møte med familien og ta hensyn til at barnet må ses i sammenheng med nettverk og sosiale og økonomiske rammer. Det handler om å ha et subjektssyn ved at barnevernarbeideren i møte med barnet ser det som en aktiv deltager i sitt eget liv. Det handler om å ha et åpenhets- og tydelighetssyn som innebærer å være klare og tydelige i forhold til roller og ansvarsfordeling. Til slutt handler det om å ha et utviklingssyn ved at det stilles krav til og har tro på og forventninger om endringer av vanskelige livssituasjoner til bedret livskvalitet.

Er det noe negativt med Barnas stasjon? Bør noe endres?

Respondentene i denne undersøkelsen ble oppfordret til å si noe om hva de opplevde som negativt ved Barnas stasjon. Selv om det ikke var mye som kom frem, er det grunn til å dvele ved et forhold knyttet til overstyring .

Ørstavik (2002) skriver om det tvetydige brukerperspektivet der hun sikter til at den ene av partene rår over makten til å definere problemområder.

Maktforholdet mellom profesjonelle og brukere er preget av asymmetri til fordel for de profesjonelle. Offentlige hjelpere kan ha en tendens til å opptre paternalistisk og vite hva som er best for folk. Det er også fare for å legge en paternalistisk dimensjon til empowerment i og med at det er snakk om å gi eller

delegere en form for makt fra noen til noen. Derfor er det viktig å holde i hevd at empowerment tvert imot er tenkt som en motsats til paternalisme. I motsatt tilfelle kan det føre til at egne ressurser ikke blir brukt og at selvfølelsen til hjelpesøkere faktisk blir redusert. (Solheim 2001).

Hjelpere kan i noen tilfeller ”trå feil” i beste mening, dersom de ikke er lydhøre overfor brukere i en hjelpesituasjon. Både Tina og Ingeborg opplevde en form for dette fra de ansatte ved Barnas stasjon. De opplevde at noen andre visste hva som var best for dem. Assymetrien i relasjonen er særlig tilstede i begynnelsen av møtet mellom hjelper og bruker. Relasjonen utvikles imidlertid etter hvert som tiden går og brukeren faktisk ikke har det samme hjelpebehovet. Bistanden i partnerskapet eller empowermentprosessen har vært vellykket og brukeren har fått økt handlingskompetanse. Det blir derfor en hårfin balanse å forholde seg til som hjelper for ikke å opprettholde brukerens status som hjelpetrengende.

Hjelperen må anerkjenne den andre på en ny måte. Aamodt (2005) er opptatt av anerkjennelse av andre som forskjellig fra en selv som en tilnæringsmåte og holdning i kontakt med mennesker i hjelpesøkersituasjoner.

En av respondentene trakk frem at det kunne bli for mye ”gloria”, eller at det noen ganger kunne minne om et vekkelsemøte på Barnas stasjon. Kanskje den positive fokuseringen som Barnas stasjon har fått bidrar til positive holdninger uansett i handling og samspill med brukerne som igjen fører til et behov for mer kritisk refleksjon rundt tiltaket?

Brukermedvirkning handler om innflytelse på en beslutningsprosess og er et grunnleggende rettsikkerhetsprinsipp. Brukermedvirkning er nøye knyttet til empowerment, med overføring av kunnskap fra tjenesteytere til mottakere.

Brukermedvirkning handler om å bestemme om et problem eksisterer, å definere hva problemet gjelder, å avgjøre om det skal gjøres noe med problemet, å velge

mellom ulike former for hjelp, å initiere, vedlikeholde eller avslutte kontakten.
(Vold 2007)

Oppsummering av diskusjonen

Hvordan oppleves Barnas stasjon av brukerne? Denne studien er ikke designet til å måle effekten av Barnas stasjon, men studien gir indikasjoner på at den gode livskvaliteten respondentene opplever pr. i dag er et resultat av en kombinasjon av flere barneverntiltak i tillegg til tilbudet ved Barnas stasjon. De seks respondentene gir uttrykk for at de har fått en positiv endring av sin livssituasjon etter oppholdet på Barnas stasjon. De har fått praktisk og målrettet hjelp til å ta tak i deler av sin hverdag og endre på uheldige strukturer. De har sammen med sine barn fått nye opplevelser gjennom deltagelse i aktiviteter og felleskap med andre mennesker. De har fått konkret foreldreveiledning etter anerkjente metoder, og de har fått styrket selvfølelse gjennom systematisk forsterkning av sine positive egenskaper.

Etter min vurdering bidrar Barnas stasjon til ressursmobilisering.

Helsefremmende arbeid tilsikter at den enkelte og samfunnet har kontroll over faktorer som påvirker helse og en sunn livsstil med vekt på sosiale og personlige ressurser. (Ottawa charteret, Verdens helseorganisasjon 1986)

Barnas stasjon virker helsefremmende gjennom brukernes deltagelse i gruppevirksomhet og fellesaktiviteter for barn og voksne og som bidrar til å øke sosiale relasjoner.

På Barnas stasjon legges det vekt på at familien har egne ressurser og evner til å påvirke og endre sin egen framtid og livssituasjon slik at det er et godt nok grunnlag for å ivareta omsorgen for egne barn. Videre vektlegges viktigheten av foreldrenes eget engasjement og medvirkning i forhold til de tiltak som skal utføres. I tillegg arrangeres opplæring i foreldrefunksjoner etter Webster Stratton

modellen (Webster-Stratton 2007) Kurset som respondentene har deltatt på bidrar til økning av selvbildet og tro på deres ferdigheter som foreldre.

Flere av de ukentlige faste aktivitetene ved Barnas stasjon er brukerstyrte. Dette kan bidra til en opplevelse av mening og sammenheng i tilværelsen som derigjen bidrar til økt livskvalitet og bedre helse.

Skivenes (2005) skisserer følgende krav til brukermedvirkning:

berørte parters deltagelse, møteplass med konkrete fora for samhandling, maktbalansering og offentlighet. Hun viser til fire påvirkningskilder for brukermedvirkning: offentlige myndigheter, helse- og sosialfagene, brukernes opplevelse av muligheter for brukermedvirkning og medias omtale av brukernes mulighet.

Offentlige myndigheter anerkjenner Barnas stasjon gjennom barneverntjenestens vedtak om å benytte Barnas stasjon som et hjelpetiltak etter barnevernloven. På den måten gir offentlige myndigheter uttrykk for at de anerkjenner idealer om brukermedvirkning gitt via Barnas stasjon.

Høgskolesystemet kan stimulere til idealer om brukermedvirkning gjennom formidling av forskning som omhandler temaet og gjennom praksisplasser for studenter på Barnas stasjon. Brukerne ved Barnas stasjon har i flere sammenhenger stått frem i media og fortalt sine historier og synliggjort hva Barnas stasjon har betydd for dem. På den måten fremmes brukermedvirkningsperspektivet.

Å dele med seg av sine erfaringer er en form for brukermedvirkning som kan føre til at brukerne ut fra eget ståsted og erfaringsgrunnlag kan synliggjøre sin oppfatning av hvordan hjelpeapparatet har fungert for dem. Denne formen for brukermedvirkning er forankret i et menneskesyn hvor vi er subjekter og ikke objekter for hverandre. Det er et menneskesyn som gir uttrykk for at vi alle skaper vår sosiale virkelighet og hvor vår opplevelse av den er like sann som en

annens. ”...det vi kan kalle brukernes erfaringsbaserte kompetanse. Således handler brukermedvirkning om et oppgjør med helse- og sosialarbeidernes monopolistiske ekspertise på andres liv.” (Humerfelt 2005,s.77)

Denne undersøkelsen har ut fra et slikt perspektiv lagt vekt på å få frem seks kvinners opplevelse av tiltaket Barnas stasjon.

Resultatet betydning og forslag til videre forskning

Ivaretagelse av brukeren og brukernes bidrag når de fremstår som medvirkere er utfordringer for forskere og ansatte i offentlige hjelpetjenester. Hvordan kan den erfaringsbaserte kompetansen sikres for virkelig å bli et bidrag i det videre arbeidet i hjelpeapparatets tjeneste? (Humerfelt 2005) Det handler om å ta brukernes erfaringer og historier på alvor. Historiene må møtes med en ydmyk holdning . Helse-og sosialarbeidere og brukere besitter unik og ulik kompetanse, såkalt komplementær kompetanse. Det er viktig at brukernes bidrag blir benyttet til videre innflytelse over utformingen av tjenestetilbudet, blant annet å benytte pressen eller sørge for dokumentasjon av erfaringer. Barnas stasjon ivaretar dette gjennom effektiv bruk av lokal mediedekning. I tillegg har de vært hovedaktører i årets TV-aksjon.

Det er behov for videre forskning knyttet til tiltak av samme karakter som det Barnas stasjon representerer. Denne undersøkelsen gir et bilde av alternative tilnæringer og tilfang til utvidelse av tiltaksreportoaret i barnevernet. Hvordan oppleves dette tjenesteapparatet av brukerne? Hva skal til for å bygge opp folk gjennom empowermentprosesser? Det er behov for å bli kjent med flere brukere og høre hva de mener om tiltakene gjennom tilsvarende undersøkelser. Derfor er det viktig å gå videre med ny forskning for å kunne få en helhetlig vurdering av hjelpetiltak tilsvarende Barnas stasjon.

REFERANSER

Askheim, O.P.(2007). Empowerment – ulike tilnærminger. I Askheim, O.P. & Starrin.. B. (red.) *Empowerment i teori og praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk. 21-33.

Barbosa da Silva,A. & Wahlberg,V. (1994). Vetenskapsteoretisk grund för kvalitativ metod. I Starrin,B. & Svensson, P.G. (red.) *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Hansen G.V. (2007) *Samarbeid uten fellesskap – Om individuelle planer i psykisk helsearbeid*. Doktorsavhandling. Karlstad University Studies 2007:15. Karlstad

Hanssen, H. (2005) Medbestemmelse og deliberasjon ved bruk av familieråd i barneverntjenesten. I Willumsen, E. (red.) *Brukernes medvirkning! - kvalitet og legitimitet i velferdstjenestene*. Oslo: Universitetsforlaget. 113-139.

Hauge, H.A. & Mittelmark,M.B. (2003) Helsefremmende politikk for vurdering av helsekonsekvenser – Hvorfor lokalsamfunn og nærmiljø er de sentrale arenaene, I Hauge, H.A. & Mittelmark,M.B. (red.) *Helsefremmende arbeid i en brytningstid. Fra monolog til dialog*. Bergen: Fagbokforlaget. 39-51.

Hedelin, B.&Strandmark, M. (2002). Phenomenological methods reveal an inside perspective on health and ill health. In Hallberg, L.R-M. (Ed.) *Qualitative Methods in Public Health Research – Theoretical Foundations and Practical Examples*. (pp 71-104). Lund. Studentlitteratur.

Huberman, M.A. & Miles, M.A., Second Edition (1994). *An Expanded Sourcebook – Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, London, New Dehli. Sage Publications

Humerfelt, K. (2005) Begrepene brukermedvirkning og brukerperspektiv – honnørord med lavt presisjonsnivå. I Willumsen, E. (red.) *Brukernes medvirkning! : kvalitet og legitimitet i velferdstjenestene*. Oslo: Universitetsforlaget. 15-33.

Humerfelt, K. (2005) Verdige historier, men uverdige bruk? I Willumsen, E. (red.) *Brukernes medvirkning! - kvalitet og legitimitet i velferdstjenestene*. Oslo: Universitetsforlaget. 75-93.

Jacobsen, D.I. (2005) *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig*. Kristiansand : Høyskoleforlaget

Kjellevoll, A. (2005) Hensynet til brukeren – idealet om brukerorientering i helse- og sosialtjenesten. I Willumsen, E. (red.) *Brukernes medvirkning! - kvalitet og legitimitet i velferdstjenestene*. Oslo: Universitetsforlaget. 49 – 73

Kvale, S. (2000) *Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.

Lauvås, K. & Lauvås, P. (2004) *Tverrfaglig samarbeid - perspektiv og strategi*. Oslo : Universitetsforlaget.

Nordahl, T. (2001) Brukernes plass i tverrfaglig samarbeid. I Sandbæk, M. *Fra mottaker til aktør – Brukernes plass i praktisk sosialt arbeid og forskning*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Nygren, P. (2002) *Profesjonelt barnevern som barneomsorg – Fra teori til verktøy*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sandbæk, M. (1996) Et annet barnevernsarbeid? I Sandbæk, M. & Tveiten, G. (1996) (red.) *Sammen med familien - arbeid i partnerskap med barn og familier*. Oslo: Kommuneforlaget AS. 63-84.

Sandbæk, M. (2000) Foreldre som aktører i kontakt med offentlige instanser, i *Nordisk sosialt arbeid* 2, 00: 101: 31-44

Skivenes, M. (2005) Forvaltning og politikk – om den nødvendige forbindelsen mellom brukermedvirkning og borgermedvirkning. I Willumsen, E. (red.) *Brukernes medvirkning! - kvalitet og legitimitet i velferdstjenestene*. Oslo: Universitetsforlaget. 34-48.

Seim, S. & Slettbø, T. (2001) Brukermedvirkningens kår under nye rammebetingelser i barnevernet. I Sandbæk, M. *Fra mottaker til aktør – Brukernes plass i praktisk sosialt arbeid og forskning*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Solheim, L.J. (2001) Sosialhjelp, sjølvrespekt og meistring – om institusjonell audmjuking og krav til eit anstendig hjelpeapparat. I Sandbæk, M. *Fra mottaker til aktør – Brukernes plass i praktisk sosialt arbeid og forskning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Starrin, B. (2007) Empowerment som livsinnstilling – kan vi lære noe av Pippi Langstrømpe? I Askheim, O.P. & Starrin, B. (red.) *Empowerment i teori og praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk. 59-71.

Tengqvist, A. (2007) Å begrense eller skape muligheter – om sentrale holdninger i empowermentarbeidet. I Askheim, O.P. & Starrin.. B. (red.) *Empowerment i teori og praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk. 72-84.

Tveiten, S. (2007) *Den vet best hvor skoen trykker- om veiledning i empowermentprosessen*.

Bergen : Fagbokforlaget

Webster-Stratton, C. (2007) *De utrolige årene - en veiledning i problemløsning for foreldre med barn i alderen 2-8 år*. Oslo : Gyldendal akademisk

Ørstavik, S. (2002) Det tvetydige brukerperspektivet - en teoretisk analyse fra Norvoll, R. (red.) *Samfunn og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal akademisk

Aamodt, L.G (2005) *Familien mellom mange hjelpere - refleksjoner i sosialfaglig arbeid*.

Bergen : Fagbokforlaget

Barnas stasjon virksomhetsplan 2007

Bevisste foreldre – en god start – *Et samarbeidsprosjekt mellom KLP og Blå Kors*. www.bevissteforeldre.no [lesedato: 28.02.2008]

Helsedirektoratet (1987). ”Ottawa charteret om helsefremmende arbeid.” Oversatt og utgitt av Helsedirektoratet fra WHO: Ottawa charter for health promotion.

Norges Offentlig Utredning 2000: 12 – ”Barnevernet i Norge”

NOVA rapport 3/2008 - Clausen og Kristoffersen "Barnevernklienter i Norge 1990-2005- en longitudinell studie"

NIBR-rapport 2006:7, Kristoffersen, Sverdrup, Halland og Wang Andersen
"Hjelpetiltak i barnevernet- virker de?"

Vedlegg

Nita Ørmen
Høgskolen i Østfold – Avdeling for Helse og sosialfag
1757 Halden

Oktober 2007

Til: _____

FORESPØRSEL OM DELTAKELSE I INTERVJU

Undertegnede er høgskolelektor ved Høgskolen i Østfold. Prosjekt Barnas stasjon skal evalueres og i den forbindelse skal det gjennomføres en intervjuundersøkelse med personer som har hatt eller har tilknytning til Barnas stasjon. Prosjektet antas å være avsluttet innen 30.juni 2008.

Gjennom ansatte ved Barnas stasjon har jeg fått vite at du har sagt deg villig til å delta i undersøkelsen som vil skje i form av en samtale som vil foregå på Barnas stasjon. Samtalen vil berøre følgende temaer:
hvordan du hadde det før du ble kjent med Barnas stasjon, din opplevelse av Barnas stasjon, din situasjon i dag.

Deltakelse er frivillig og du kan trekke deg fra deltakelse uten å oppgi noen grunn for dette, og uten at det får noen konsekvenser for deg. Hvis du velger å delta vil samtalen mellom oss bli tatt opp elektronisk og vil ha en varighet på ca. en time. Opptaket danner grunnlag for analysering av samtalen.

For å ivareta personvernet, vil hele materialet bli slettet ved evalueringens avslutning i 2008. Opplysningene vil bli presentert i evalueringsrapporten på en måte som ikke muliggjør identifisering av enkeltpersoner.

Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Veileder for prosjektet er førsteamanuensis Gunnar Vold Hansen ved Høgskolen i Østfold.

Jeg er takknemlig for at du har sagt ja til å delta i denne undersøkelsen. Jeg regner med å være ferdige med alle samtaler innen slutten av november. Jeg håper du kan gi en rask tilbakemelding, slik at jeg kan gjøre en konkret avtale om tidspunkt med deg.

Jeg svarer også på eventuelle spørsmål knyttet til deltagelse i undersøkelsen.

Jeg kan kontaktes på følgende telefonnummer og e-mailadresse:

Nita Ørmen 41 43 64 76 (mobil)
nita.ormen@hiof.no

Jeg håper på et positivt svar fra deg.

Vennlig hilsen

Nita Ørmen